

AGDER
fylkeskommune

Levekår på Agder

Linn Ø. Gyland

Rådgiver folkehelse, Agder fylkeskommune

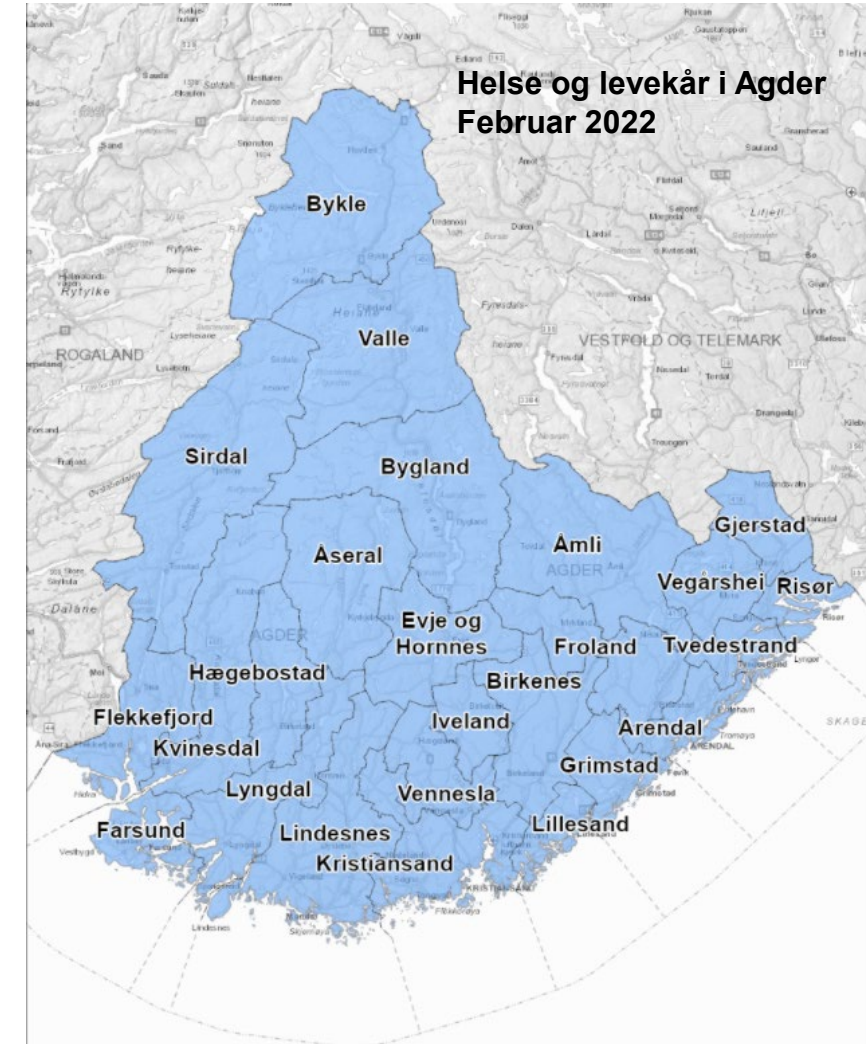
NYE MØNSTRE
TRYGG OPPVEKST

Velkommen til Nye mønstre-konferansen 2022
ONSDAG 23. NOVEMBER
Niels Henrik Abels hus, Tordenskjoldsgate 68

Fra 1993 rapport til 2022

Hvordan står det til i Agder nå ?

Hva er levekår?

- Levekårsbegrepet kan virke diffust og vanskelig å gripe tak i. Det er et sekkebegrep som neppe kan defineres helt presist (Barstad, 2014).
- Innholdet i begrepet endrer seg i takt med velferdsutviklingen og varierer mellom ulike land og kulturer
- Levekår handler om de objektive ressursene, rettighetene, omgivelsene, faktorene, mulighetene en innbygger har eller bør ha tilgang til (utdanning, arbeid, inntekt, gode boforhold)
- Livskvalitet handler om hvordan livet oppleves

Hva er gode levekår? For hvem?

Halden fengsel

Sammenligner norsk fengsel med spa-resort

Den tidligere britiske justisministeren Ann Widdecombe tilbrakte tre netter i det norske luksusfengselet.

HALDEN FENGSEL: Den tidligere britiske justisministeren Ann Widdecombe ble sjokkert over hvor godt og fritt de norske innsatte har det i Halden fengsel. Dette bildet er fra 2015. FOTO: NTB

Matutdelingen

Del

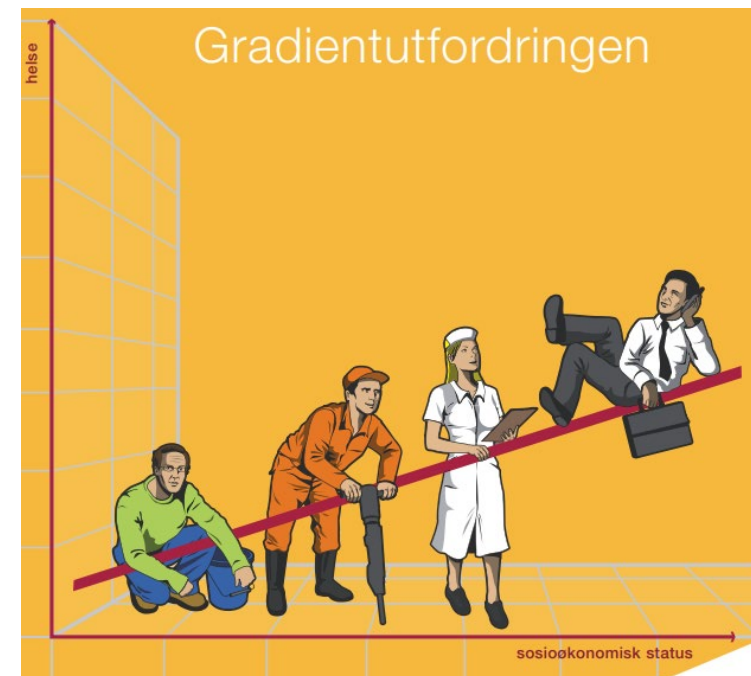
Tirsdag til fredag deler vi ut gratis mat til vanskeligstilte personer og familier i Hamar. Vi deler ut over ni tusen matposer hvert år.

Jens

Sosial ulikhet og gradientutfordringen

- Sosial ulikhet i helse kjennetegnes ved at helsetilstanden jevnt over er markant dårligere i lavere sosiale lag enn blant bedrestilte.
- Dette er både et rettferdighetsproblem og et folkehelseproblem.
- De finnes for nær sagt alle helseindikatorer
- I alle de nordiske landene har forskjellene mellom utdanningsgruppene i forventet levealder økt de siste tiårene (Mackenbach 2019)
- Mål for folkehelsepolitikken å redusere sosial ulikhet i helse

Eksempel på sosial ulikhet

Q SØK 🔒 NE

Støtt oss

< Aktuelt

Skriv ut denne siden 🖨
Publisert 4. februar 2020

Kreft rammer alle lag av befolkningen – likevel finnes det systematiske sosiale helseforskjeller

Forskjellene i dødelighet for de ulike kreftformene er enorme og økende.

Giske Ursin fra Kreftregisteret og Anne Lise Ryel fra Kreftforeningen etterlyster en sterkere innsats for å utjevne sosiale helseforskjeller og sikre at ingen skal møte kreft alene.

SKREVET AV

Anne Lise Ryel, generalsekretær i Kreftforeningen

Giske Ursin, direktør i Kreftregisteret

- Barn av lavt utdannede dør oftere av kreft

Ny forskning gjør ekspertene triste

STORE

FORSKJELLER: Ny forskning viser at barn med høyt utdannede foreldre har større sjanse for å overleve kreft. Foto: Scanpix

Levekår

**Innsats lengre bak i kjeden er mer samfunnseffektivt.
Ergo er det hensiktsmessig å satse på levekår**

Status levekår Agder

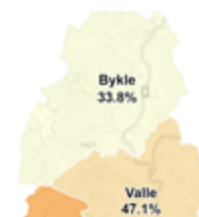
Deltakelse i arbeidslivet - sysselsetting

Sysselsatte i % 20-66 år 2021	Alle			Eksklusive innv.			Alle innvandrere			Gruppe 1			Gruppe 2		
	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner
54 Troms og Finnmark	77,8	79,2	76,2	78,6	80,2	76,9	73,1	74,0	72,2	74,3	74,1	74,7	71,8	73,8	70,2
15 Møre og Romsdal	78,5	80,9	75,9	79,7	82,2	76,9									
18 Nordland	77,0	79,1	74,8	77,6	79,8	75,3									
30 Viken	77,1	79,5	74,5	79,1	81,2	77,1									
11 Rogaland	77,9	80,5	75,2	80,1	82,3	77,7									
46 Vestland	78,6	80,1	76,9	80,4	81,8	79,0									
00 Hele landet	77,1	79,2	74,9	79,2	81,0	77,3									
03 Oslo	77,6	78,6	76,6	82,9	83,0	82,8									
50 Trøndelag	77,8	79,9	75,6	79,6	81,6	77,4									
34 Innlandet	75,8	78,5	73,0	77,1	79,7	74,4									
38 Vestfold og Telemark	74,2	76,8	71,5	75,7	78,3	73,2									
42 Agder	73,8	76,4	71,1	75,7	78,1	73,2									
<i>Avvik fra landsgjennomsnittet</i>	<i>-3,3</i>	<i>-2,8</i>	<i>-3,8</i>	<i>-3,5</i>	<i>-2,9</i>	<i>-4,1</i>									

Deltid kvinner 20-66 år

- Kun 1 kommune i Agder har lavere deltidsandel blant kvinner enn landsgjennomsnittet.
- I 18 kommuner jobber flertallet kvinner deltid.

20-66 år	Deltidsandel Kvinner
Agder	46,5
Norge	37,3

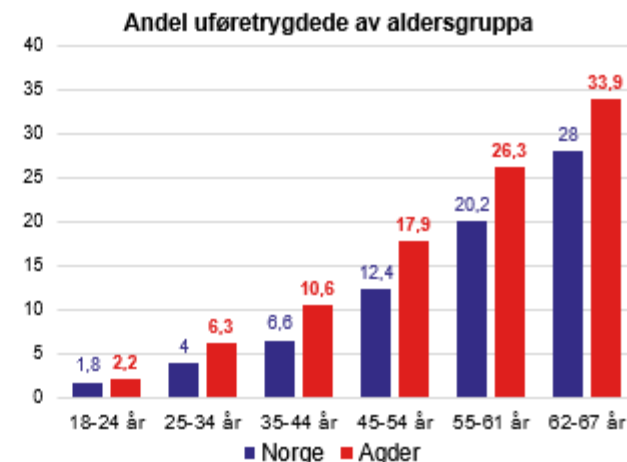
Deltid kvinner 2020
20-66 år

- 33,8%
- 33,9% - 48,5%
- 48,6% - 54,5%
- 54,6% - 59,2%
- 59,3% - 67,1%

Uføretrygd (2021)

Agder har høyere andel som mottar uføretrygd i alle alders-grupper enn landet for øvrig.

	18-29 år	16-67 år
Agder	3,4	14,8
Norge	2,6	10,7

1 633 unge med uføretrygd (18-29 år)

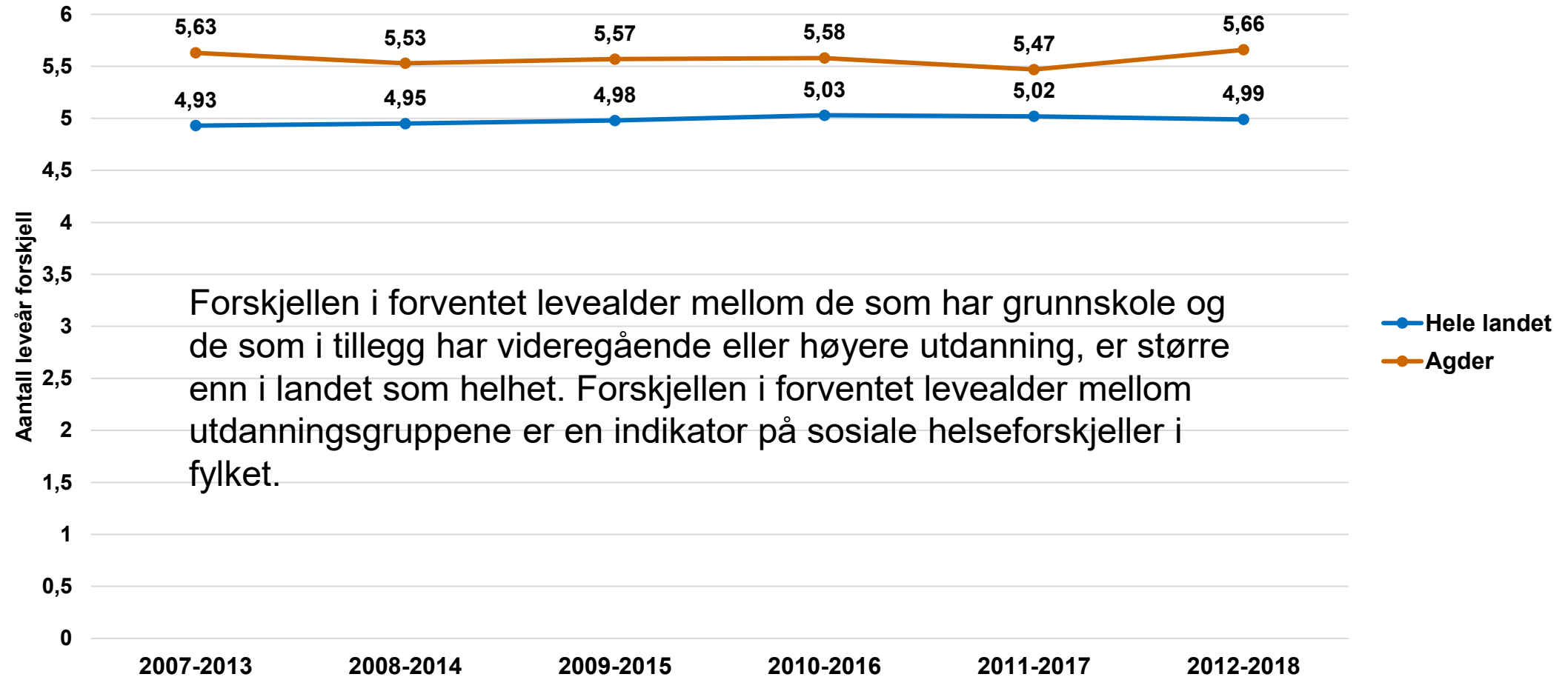
Kilde: SSB

Gruppe 1: EU/EFTA, Nord-Amerika
Gruppe 2: Asia, Tyrkia, Afrika, Latir

Forventet levealder, forskjell mellom to utdanningsgrupper

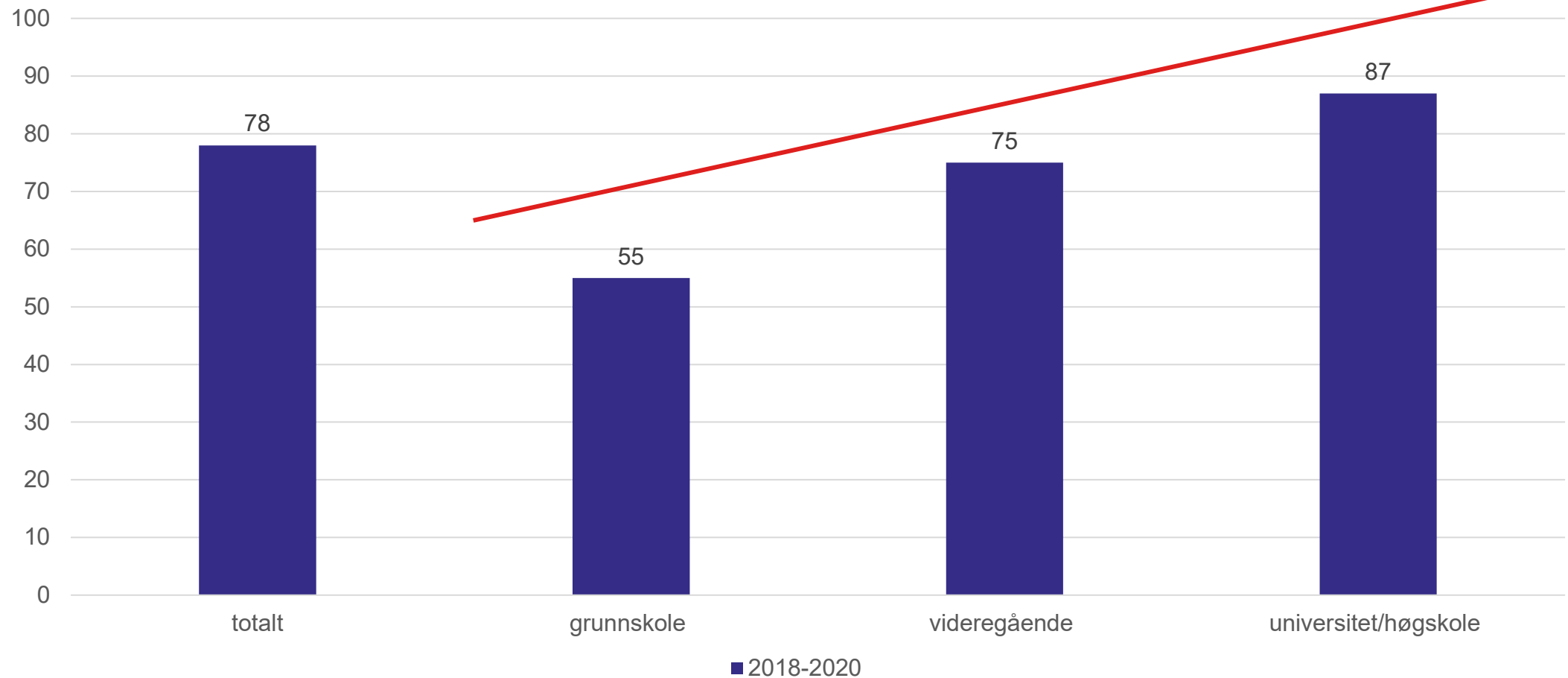

Utdanning

Gjennomføring i videregående opplæring etter foreldrenes utdanningsnivå, Agder

Sosial ulikhet i:

- Grunnskolepoeng
- Søvn
- Kosthold
- Psykiske plager
- Deltagelse i fritidsaktiviteter
- Inkludering og vennskap
- Fysiske helseplager

Norsk studie: Populære barn mindre utsatt for infeksjoner

Norske forskere har funnet en sammenheng mellom popularitet blant jevnaldrende og hvor ofte barn får infeksjoner, som forkjølelse og betennelser.

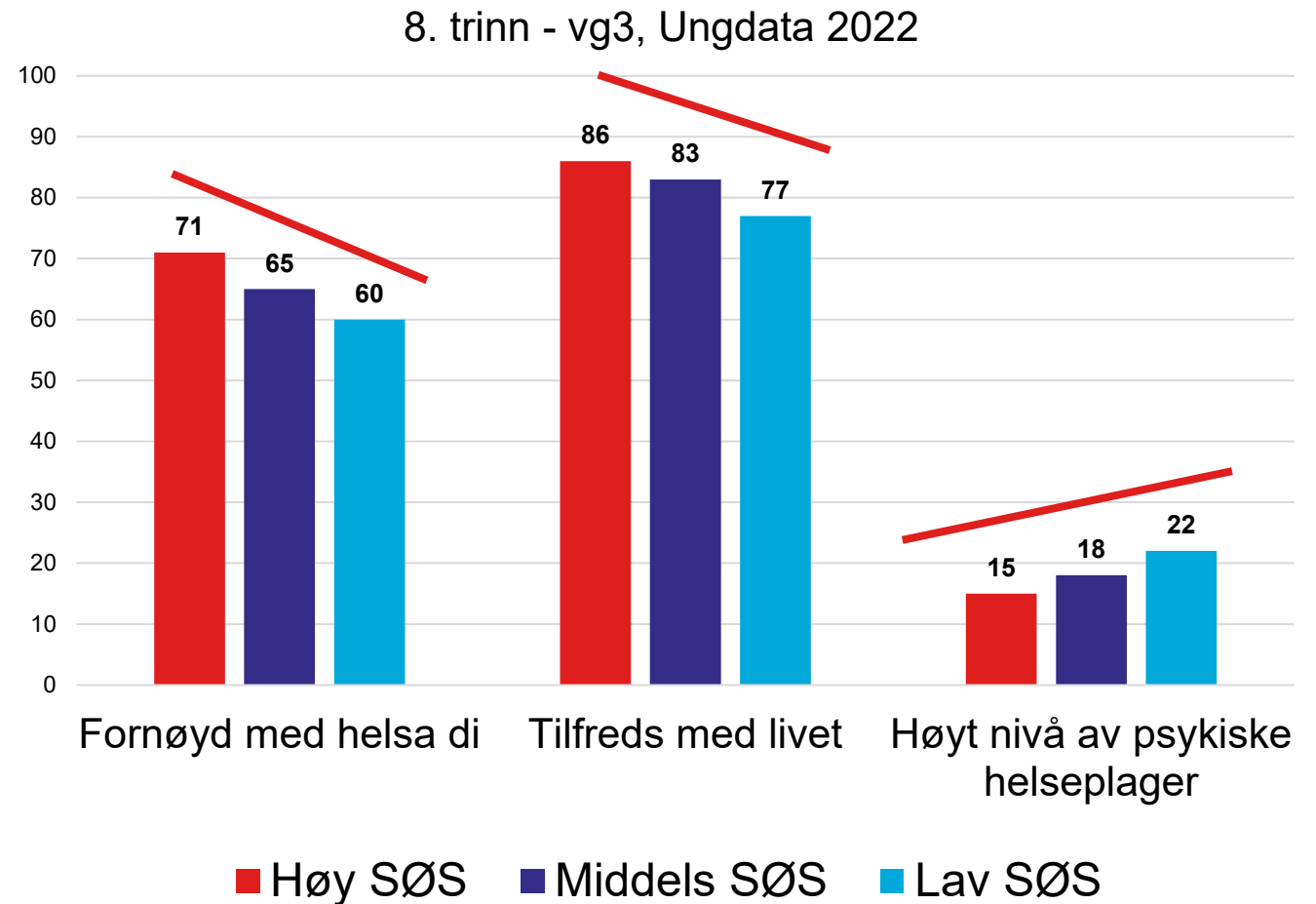
Illustrasjonsfoto: NTB scanpix

Det er interessant at vi fant en slik proporsjonal sammenheng, fordi det kan si noe om hvordan sosial ulikhet påvirker helse, og at det starter tidlig i livet(...) sier Ulset

De fleste unge i Agder har det bra

Det er tydelige forskjeller i helse og livskvalitet blant ungdom avhengig av sosioøkonomisk status (søs)*.

*Utdanningsnivå, kulturell/akademisk kapital og velstandsnivå (bil, ferie, pc etc)

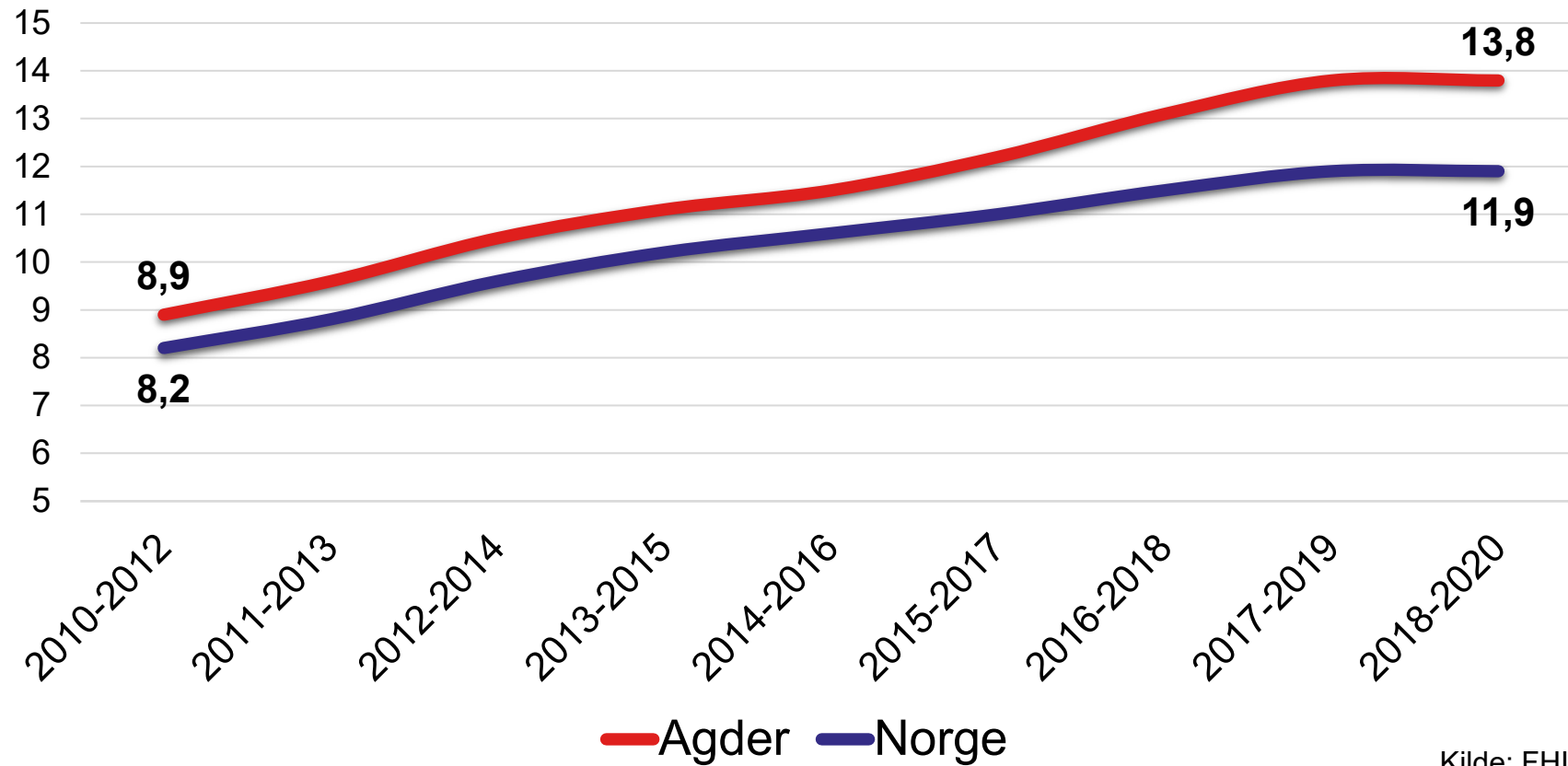
- *Idet seksåringene begynner på skolen er det allerede blitt lagt et sosialt differensiert grunnlag for ferdigheter og evne til læring (..)*
- *Grunnskolen bidrar generelt til å videreføre forskjellene mellom elevgrupper når det gjelder kjønn, minoritetsbakgrunn og foreldrenes utdanning.*
- *Samlet sett ser det norske utdanningssystemet ut til å være relativt lite effektivt til å utjevne og høye prestasjonsnivået, mens andre land evner i større grad å forene likhet og effektivitet i sine utdanningssystemer*

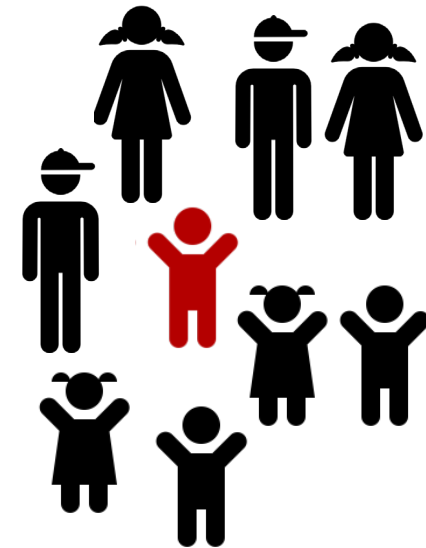
Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt, (Dahl, 2014)

Vedvarende lavinntekt

Andel av 0-17 åringer i husholdning med lavinntekt (EU60)

Kilde: FHI

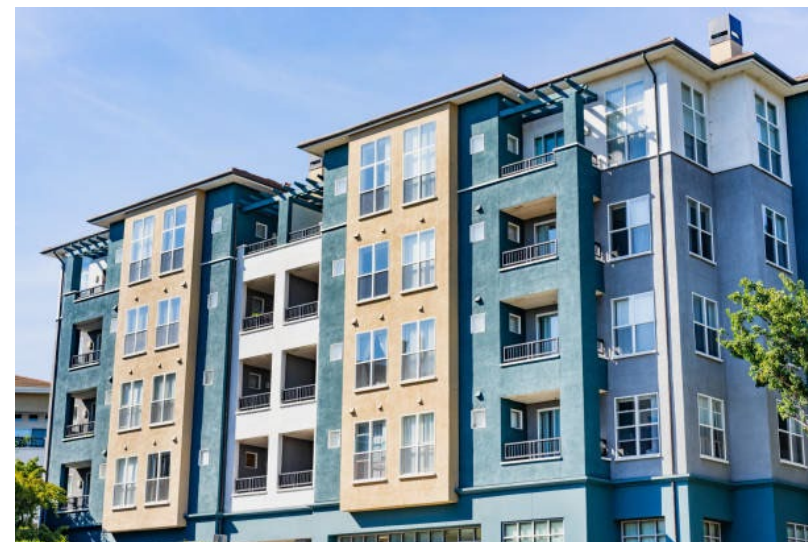

Gjelder 8 000+ barn i Agder

Boforhold

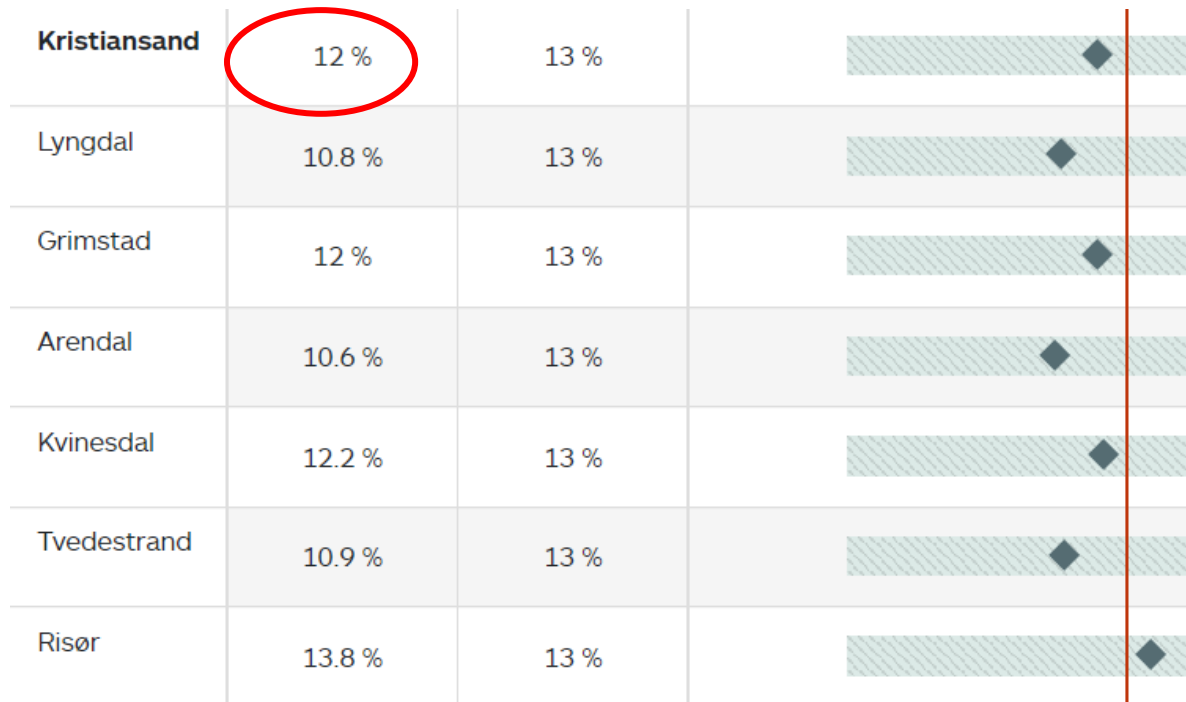
«Ungdom som bor i leide eller trangbodde leiligheter sjeldnere er fornøyd med lokalmiljøet og sin egen helse. Disse ungdommene har også oftere depressive symptomer enn de som bor bedre. I tillegg ser vi at de som flytter ofte, er mindre tilfredse med livssituasjonen sin og sosiale relasjoner enn jevnaldrende i bedre bosituasjoner».

«Det å vokse opp i en blokkleilighet uten eget rom, eller det å flytte flere ganger i ungdomstiden, fører til andre oppveksterfaringer, enn om de har eget rom i en enebolig eller har en stabil oppvekst i ett og samme nabolag. En vanskelig bosituasjon bidrar nok til at mange opplever utfordringer i ungdomstiden».

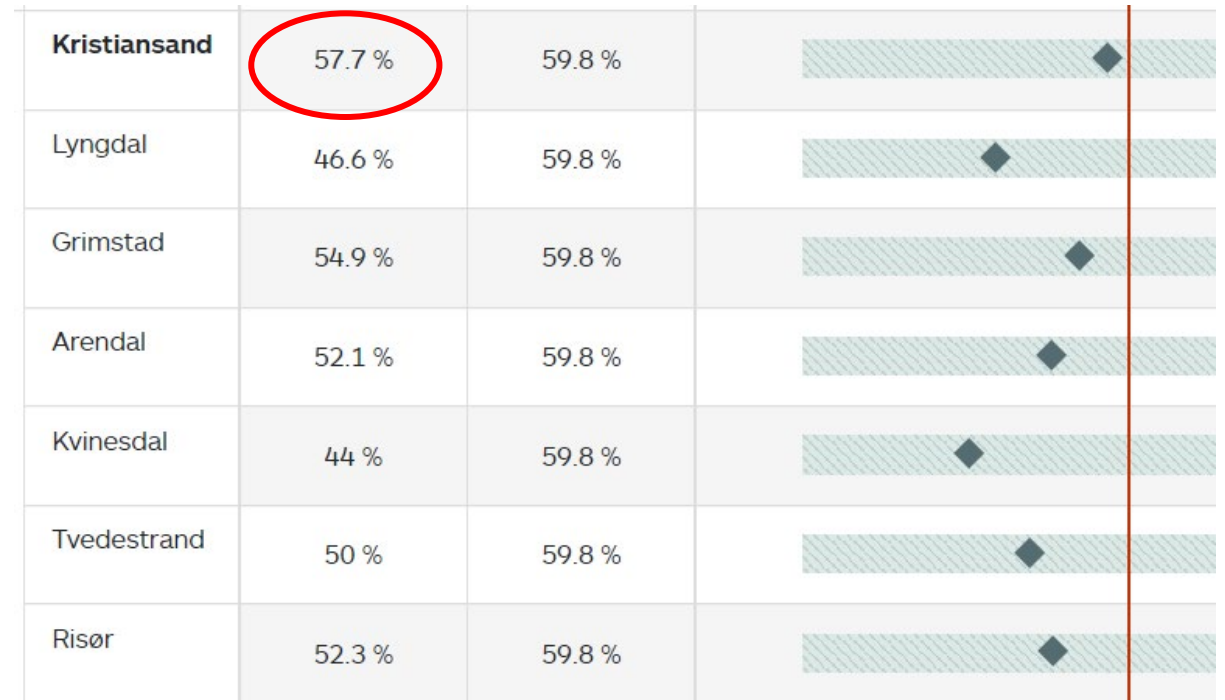

Bor i leid bolig

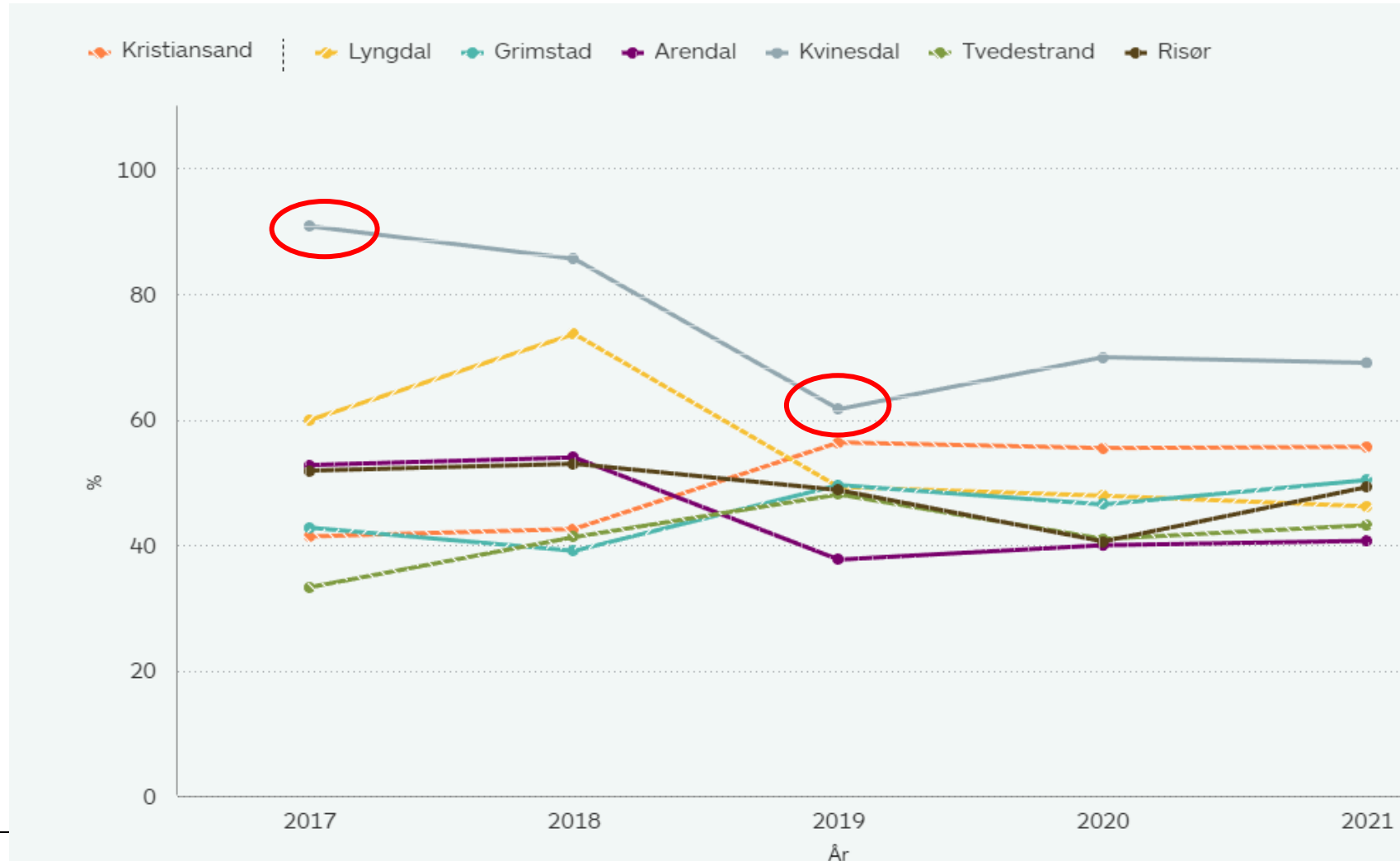
Barn 6-17 år i husholdninger som bor i leid bolig (2021)

Barn 0-5 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt som bor i leid bolig (2021)

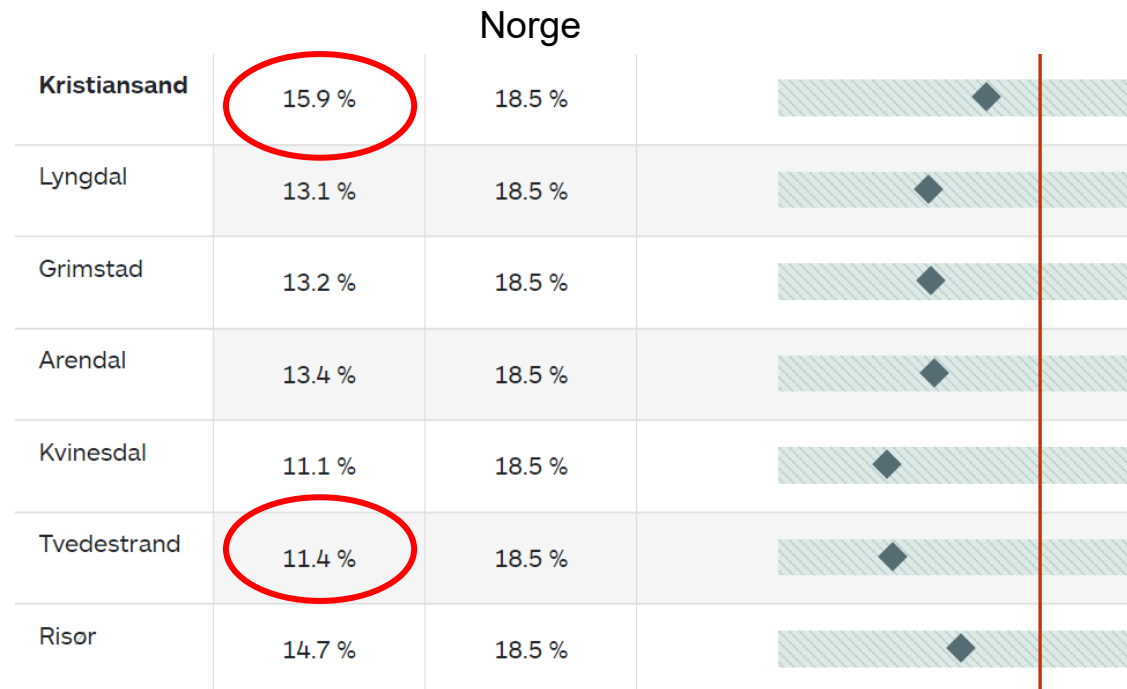

Barn 6-17 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt, som leier bolig.

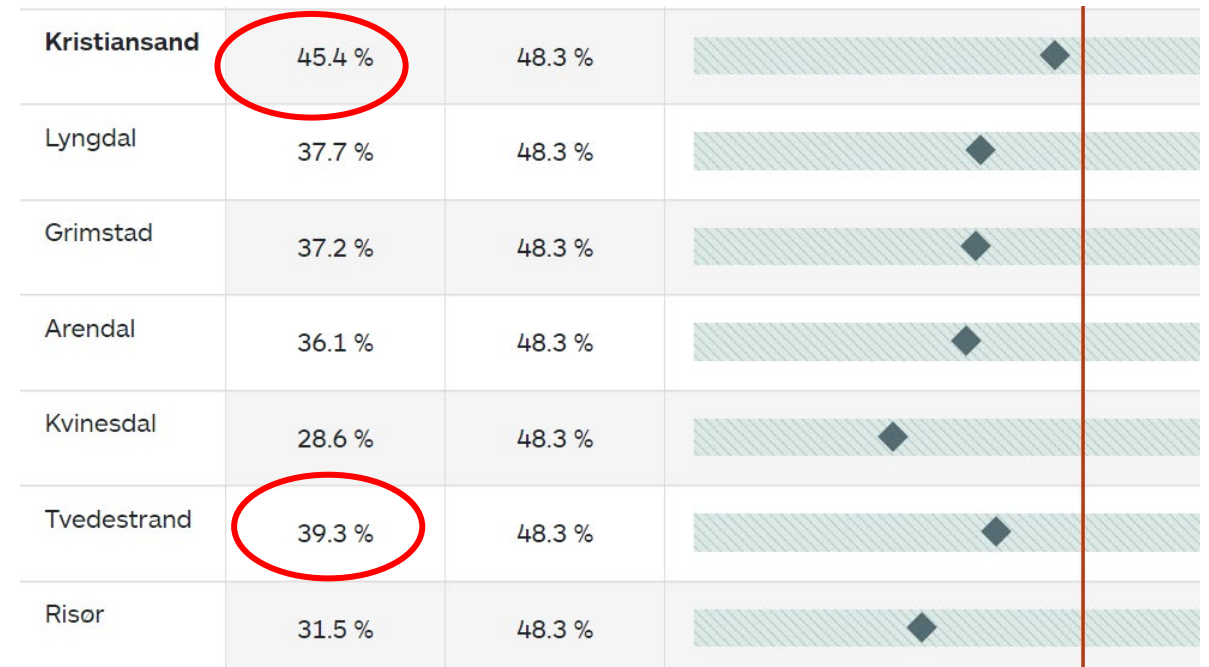

Trangboddhet

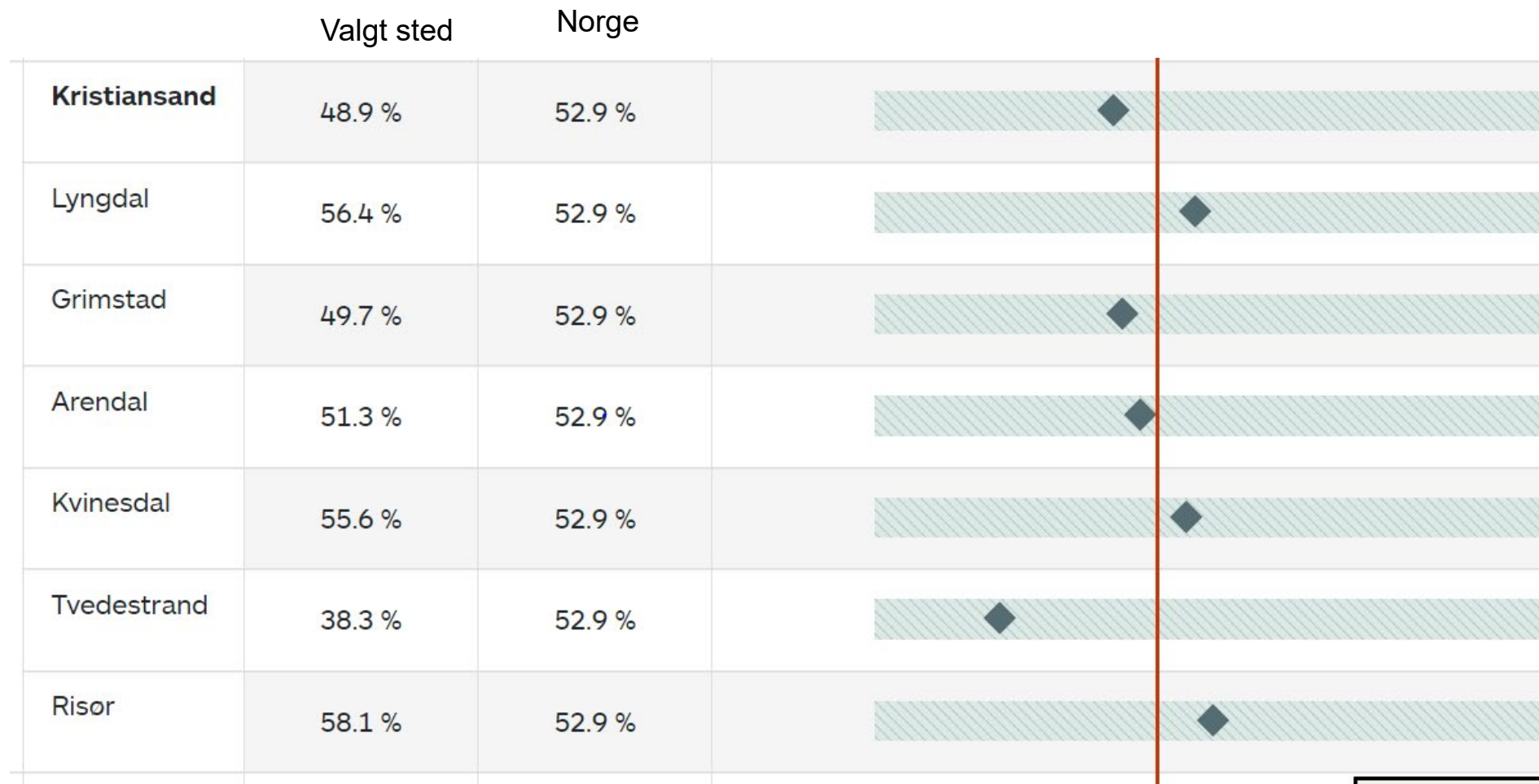
Barn i husholdninger som bor trangt (rom og kvm) (2021)

Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt som bor trangt (rom og kvm) (2021)

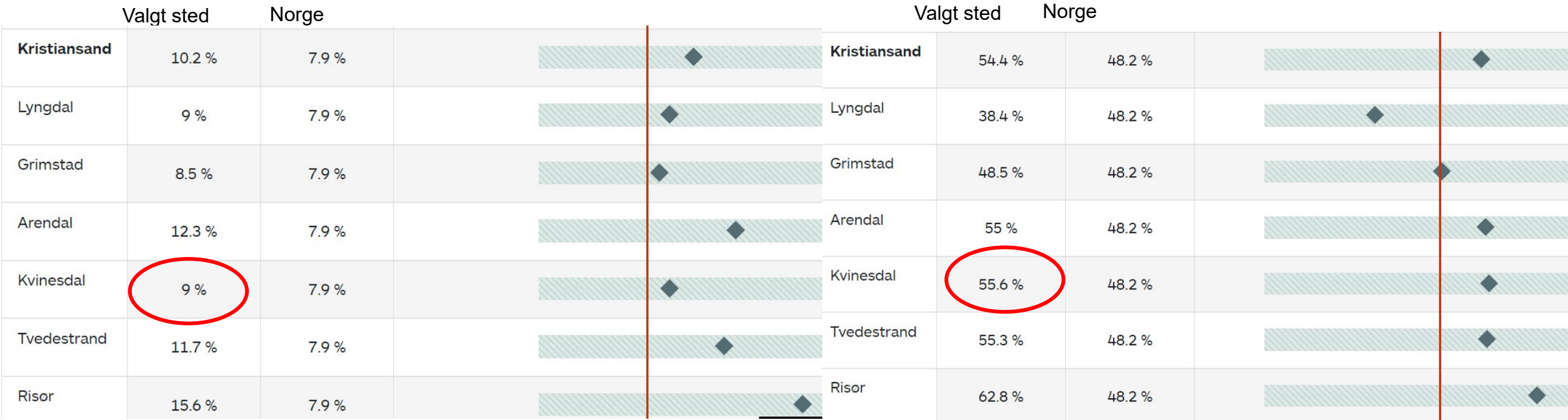
Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt der hovedforsørger har lav utdanning (2020)

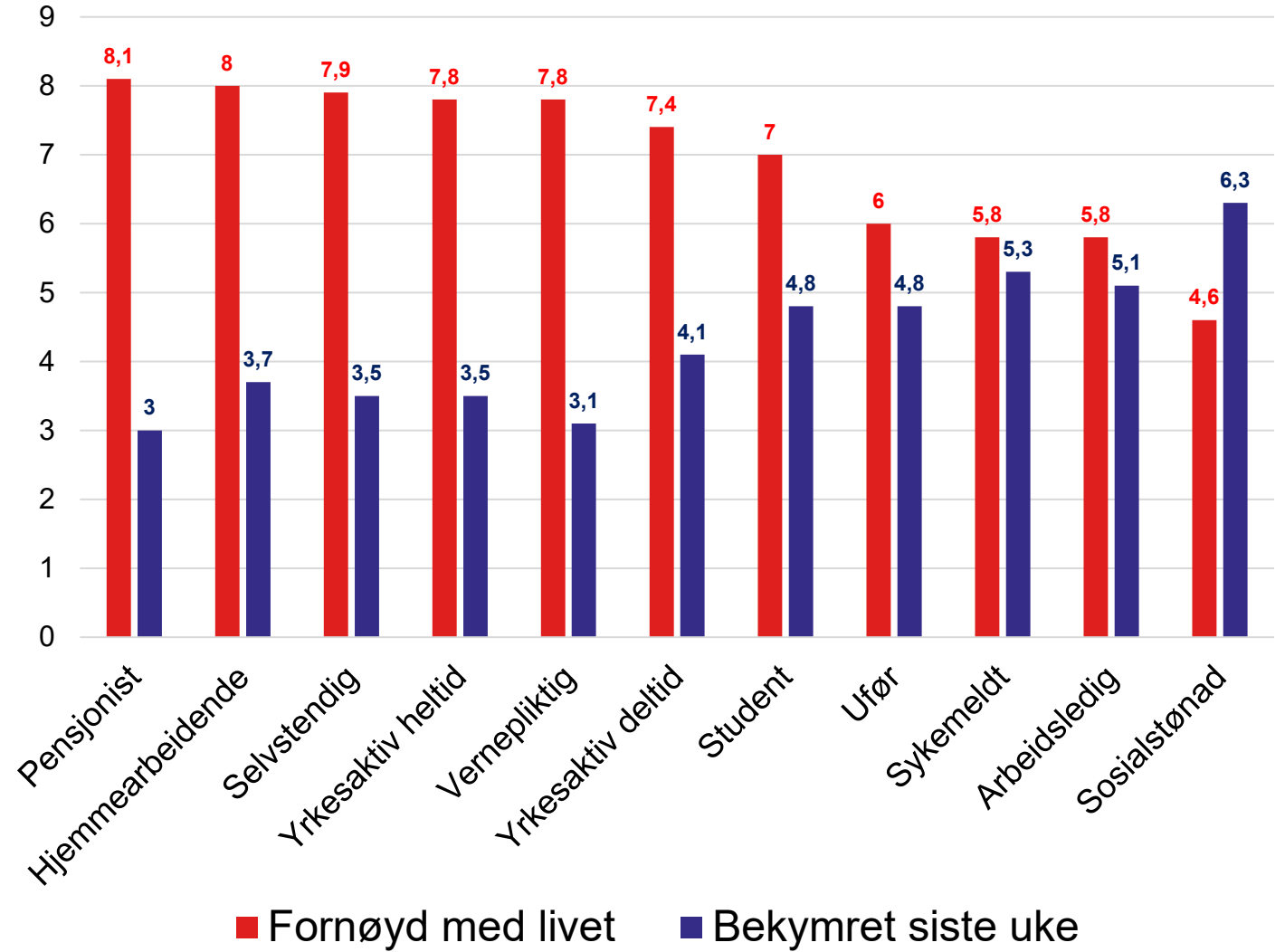
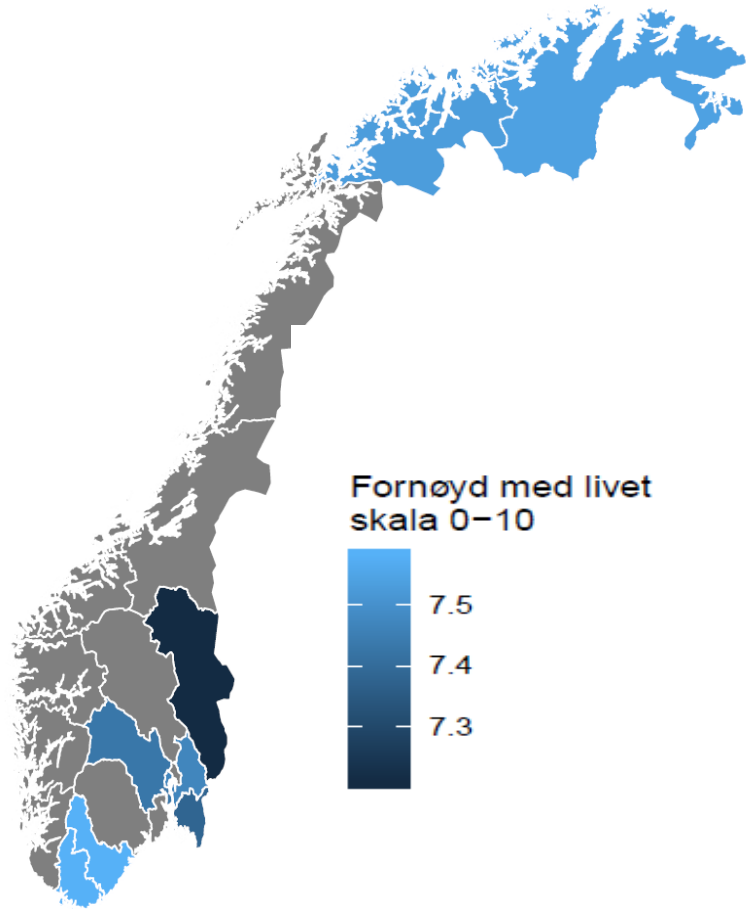
Tilknytning til arbeidsliv

Barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer (2020)

Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt uten yrkestilknyttede personer (2020)

Livskvalitet

Mål for folkehelsearbeidet i Norge

Når sentrale levekårs-ressurser er ujevnt fordelt-må vi ikke bare øke levekårene-vi må sørge for å redusere den sosiale ulikheten i levekår også!

Levekår er ikke bare et mål-men et middel for en mer rettferdig fordeling

andene i
der

e leveår

funn
hele
serer
er

Takk for meg!

Kontakt: Linn.oysaed.gyland@agderfk.no

Overføringsmekanismer fra dårlig økonomi til barns utvikling.

